AGDER fylkeskommune

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 26/60669-2
Saksbehandler Kjell Bue

Utvalg	Møtedato
Administrasjonsutvalget	01.12.2026
Fylkesutvalget	01.12.2026
Fylkestinget	15.12.2026

Handlings- og økonomiplan 2027- 2030 og årsbudsjett 2027

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Fylkestinget vedtar handlings- og økonomiplan 2027−2030 slik det fremgår av de respektive kapitler i planen.
2. Fylkestinget vedtar årsbudsjett 2027 slik det fremgår av budsjettforslaget, i henhold til forskriftsbestemte skjemaer for bevilgningsoversikt drift etter § 5−4 første og annet ledd, og bevilgningsoversikt investering etter § 5−5 første og annet ledd.
3. Fylkestinget slutter seg til fylkeskommunedirektørens forslag til finansielle måltall, slik de fremgår av budsjettforslaget.
4. Rammen for opptak av lån til nye investeringer i 2027 settes til 490 mill. kroner, jf. kommunelovens § 14−15 første ledd. Fylkeskommunedirektøren gis fullmakt til å avtale rentebetingelser, avdragstid og øvrige betingelser for nye lån i henhold til reglement for finans- og gjeldsforvaltning for Agder fylkeskommune, samt undertegne lånedokumentene. Avdragstiden tilpasses bestemmelsene i kommunelovens § 14−18 og avdragsbeløp fastsettes i budsjettet.
5. Rammen for opptak av lån til finansieringsordningen i 2027 for kommuner som ønsker å gjennomføre tiltak på fylkesveg, settes til 100 mill. kroner. Forventede utgifter i 2027 knyttet til avtaler med kommunene og finansieringen av disse, innarbeides i tertialrapportene.
6. Renteinntekter tilhørende fond tilbakeføres ikke til fondene i 2027, med unntak av lovpålagte ordninger.
7. Ved utskriving av fylkesskatten for 2027 legges det til grunn den maksimale skattøren som vedtas av Stortinget i statsbudsjettet.
8. Premieavviket amortiseres over ett år. Fylkeskommunedirektøren gis fullmakt til å foreta den nødvendige regnskapsføringen. Det skal gis en orientering om premieavviket i årsrapporten for 2027.

Vedlegg

Framsikt
Budsjett 2027 - Agder Kommunerevisjon IKS
Saksutskrift - Budsjett for kontrollarbeidet 2027 Agder fylkeskommune

Sammendrag

Fylkeskommunedirektørens forslag til budsjett 2027 og handlings- og økonomiplan 2027–2030 er basert på budsjett for 2026, politiske vedtak og planer gjennom 2026 og regjeringens forslag til statsbudsjett for 2027. Hovedmålene i Regionplan Agder 2030 om å utvikle Agder til et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår, er lagt til grunn. Samtidig med økonomiplan og budsjett legges også klimabudsjettet frem.

Saksopplysninger

Kommuneloven kapittel 14 gir føringer for fylkeskommunens økonomiforvaltning og fastsetter grunnleggende krav til økonomistyringen, jf. § 14−1.

Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid.

Kommuner og fylkeskommuner skal utarbeide samordnete og realistiske planer for egen virksomhet og økonomi for lokalsamfunnets eller regionens utvikling.

Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte finansielle midler og gjeld på en måte som ikke innebærer vesentlig finansiell risiko, blant annet slik at betalingsforpliktelser kan innfris ved forfall.

Fylkestinget skal vedta økonomiplanen og årsbudsjettet. Økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer følges opp. Økonomiplanen skal inneholde minst de fire neste budsjettår, skal omfatte hele fylkeskommunens virksomhet og gi en realistisk oversikt over inntekter, utgifter og prioriterte oppgaver i planperioden, samt at det skal anvises dekning for utgifter og oppgaver. Årsbudsjettet skal være realistisk og omfatte hele fylkeskommunens virksomhet. Årsbudsjettet er bindende for fylkestinget og underordnede organer.

Vurderinger

Agder fylkeskommune har i 2027 en ramme på 6,8 milliarder kroner i frie midler til drift og det foreslås en ramme på nesten 1,2 milliard kroner til investeringer.

Fylkeskommunedirektøren legger fram et forslag til driftsbudsjett med balanse mellom utgifter og inntekter. Budsjettforslaget har et netto driftsresultat på 314 mill. kroner, som utgjør 3,8 prosent av driftsinntekter.

Det er et budsjett med høy aktivitet i tjenesteproduksjonen og et fortsatt høyt investeringsnivå. Det økonomiske utgangspunktet er bedre enn tidligere forutsatt, som følge av økte inntekter, god økonomistyring og gjennomførte omstillingstiltak. Samtidig viser arbeidet med denne økonomiplanen at behovet for videre omstilling øker utover i planperioden.

Inntekter
Skatteinntekter og rammetilskudd fra staten utgjør til sammen 6 317 mill. kroner og er hoveddelen av fylkeskommunens frie inntekter. Det budsjetteres med 464 mill. kroner i konsesjonskraftsinntekter og 32 mill. kroner i andre frie inntekter, som til sammen gir en ramme på 6 781 mill. kroner. Fylkeskommunen kan også velge å bruke av tidligere års overskudd. I 2027 er det ikke lagt opp til det og det foreslås å avsette 54 mill. kroner til fond.

Driftsbudsjettet
Av de frie inntektene avsettes det først midler til finansutgifter på 317 mill. kroner og egenfinansiering av investeringer på 260 mill. kroner. De resterende 6 151 mill. kronene benyttes til tjenesteproduksjon.

Budsjettforslaget innebærer stramme prioriteringer, men gir samtidig rom for enkelte nye tiltak og videreføring av viktige satsinger. Dette er mulig gjennom flere omprioriteringer innenfor eksisterende rammer. Ser en bort fra vedtatte effektiviserings- og omstillingstiltak, opprettholdes i hovedsak dagens tjenestenivå og dekningsgrader i det fylkeskommunale tjenestetilbudet.

De største tjenesteområdene er utdanning og samferdsel. For utdanning og videregående opplæring foreslås det en mindre økning i rammen. Økningen skyldes flere elever og lærlinger, konsekvensene av en underfinansiert fullføringsreform og videreføring av satsingen på flere i arbeid. Samtidig videreføres omstillingskravene, som særlig berører tilbudsstrukturen.

På samferdselsområdet foreslås det en mindre reduksjon i rammen. Bevilgningene til drift og vedlikehold av fylkesvegnettet reduseres som følge av områdets omstillingskrav. Samtidig styrkes kollektivtransporten ved at økningen i frie inntekter som er begrunnet med kollektiv, foreslås disponert til dette formålet. En del av midlene benyttes til å styrke budsjettet i 2027, mens resten foreslås avsatt til fond for å møte framtidige utfordringer. Kollektivtransporten har vært preget av sterk kostnadsvekst, og utfallet av kontraktsforhandlingene for ny kollektivkontrakt i Kristiansandsregionen fra 1. juli 2028 er usikkert. Det arbeides også for økte bidrag gjennom byvekstavtalen. Fylkeskommune-direktøren vurderer den økonomiske utviklingen innen kollektivtransport som usikker.

Det legges fortsatt opp til høy aktivitet innen næring, plan og kultur. Siste del av bevilgningen til museumsbygget Nodeviga utbetales. Satsinger og tilskudd som avsluttes i 2026, sammen med omprioriteringer, gir rom for enkelte nye satsinger uten at rammen økes.

Tannhelsetjenesten styrkes for å møte økningen i pasienter som omfattes av 75 prosent rabattordning, økt kapasitet gjennom offentlig-privat samarbeid og videre digital utvikling gjennom DigiDOT. Samtidig videreføres arbeidet med å etablere en mer effektiv tannhelsestruktur.

For stabsområdene organisasjon, virksomhetsstyring og eiendom videreføres budsjettene i stor grad på dagens nivå. Det er budsjettert med en engangsutbetaling til Kristiansand kommune i forbindelse med overføring av eierskapet til damanleggene.

Investeringsbudsjettet
Forslaget til investeringsbudsjett er ekspansivt i 2027 og gjennom hele økonomiplanperioden. Dette fører til større behov for reduksjon av aktiviteter på driftsområdet. Noen prosjekter på samferdselsområde er skjøvet ut i tid, både av økonomiske årsaker og for å gi nok tid til nødvendig planlegging og forarbeid.
Det foreslås investeringer for 1 162 mill. kroner i 2027, fordelt på 876 mill. kroner til samferdsel, 203 mill. kroner til skolebygg, 62 mill. kroner til ladeinfrastruktur og 20 mill. kroner til tannhelse. For fireårsperioden planlegges det med investeringer på 4,2 mrd. kroner. Realiseringen av fylkeskommunens del av byvekstavtalen, med krav om 15 prosent egenfinansiering, prioriteres innenfor porteføljen til samferdselsområdet.

Låneopptak og gjeld
Fylkeskommunens investeringer finansieres med 486 mill. kroner i bruk av lån, 260 mill. kroner i overføringer fra drift til investering og 164 mill. kroner i tilskudd fra andre. Resterende finansiering er kompensasjon for merverdiavgift og salg av varige

driftsmidler. Ved utløpet av 2027 har fylkeskommunen en samlet brutto lånegjeld på 4 367 mill. kroner, og ved slutten av planperioden øker denne til 5 141 mill. kroner. Gjeldsgraden er under måltallet på 65 prosent av driftsinntektene gjennom hele perioden, og øker til 61,4 prosent ved økonomiplanperioden slutt.

Utviklingen i økonomiplanperioden
Fylkeskommunedirektøren legger fram en økonomiplan med høy aktivitet i tjenesteproduksjonen og et fortsatt svært høyt investeringsnivå. De omfattende investeringene, særlig på fylkesvegnettet, legger økende press på driftsøkonomien gjennom høye renter og avdrag. Det vil derfor også etter 2027 være behov for omstilling og effektivisering, og det er innarbeidet ytterligere omstillingskrav i perioden 2028–2030.

Selv om inntektsrammene ble styrket i 2026, er finansieringen av kollektivtransporten fortsatt krevende i planperioden. Samtidig er vedlikeholdsbehovet på fylkesvegnettet stort. Når den ekstraordinære bevilgningen fra 2026 ikke videreføres, bidrar dette, sammen med omstillingskravene på samferdselsområdet, til økt vedlikeholdsetterslep.

Innen utdanning vil lavere elevtall redusere rammetilskuddet, samtidig som fullføringsreformen har gitt nye oppgaver som ikke er fullt ut finansiert. Dette gjør det nødvendig å tilpasse ressursbruken i årene framover.

Fylkeskommunedirektøren legger fram en realistisk økonomiplan som ivaretar videre utvikling av tjenester og samfunnsoppdrag innenfor stramme økonomiske rammer. Samtidig må kostnadsnivået reduseres og ressursene i større grad prioriteres til kjerneoppgavene. For å sikre en bærekraftig fylkeskommunal økonomi må omstillingsarbeidet videreføres og aktivitetsnivået gradvis tilpasses de økonomiske rammene.

Klimabudsjett
Fylkeskommunedirektøren legger for 2027 frem klimabudsjett for åttende gang. Dette er et styringsverktøy for å bidra til å nå de vedtatte målene for klimagassreduksjon både for Agder som region og internt for egen organisasjon. Klimabudsjettet er en direkte operasjonalisering av Regionplan Agder 2030.

Budsjett for kontroll og tilsyn
Kontrollutvalget behandlet budsjettet for kontrollarbeid i sak 32/26 «Budsjett for kontrollarbeidet 2027 Agder fylkeskommune». Særutskrift av saken fra kontrollutvalget er vedlagt. I fylkeskommunedirektørens forslag er det for 2027 budsjettert med 5,382 mill. kroner, i tråd med kontrollutvalgets forslag.

Premieavvik
Gjennom året betaler fylkeskommunen pensjonspremie til Kommunal Landspensjonskasse og Statens Pensjonskasse etter de faktiske kostnadene i pensjonsordningene. I regnskapet kostnadsføres imidlertid en pensjonskostnad beregnet etter gjeldende regler, hvor gjennomsnittlig lønnsvekst og regulering av grunnbeløpet de siste ti årene er viktige parameter. Differansen mellom faktisk innbetaling og den beregnede kostnaden kalles premieavvik. Fylkeskommunedirektøren foreslår å videreføre praksisen med amortisering av premieavviket over ett år, og ber om fullmakt til å gjøre de regnskapsmessige disposisjonene. Dette innebærer at et positivt premieavvik blir avsatt til fond, for så å bli tilbakeført året etter. Tilsvarende vil et negativt premieavvik måtte dekkes ved bruk av fond, som deretter tilbakeføre når premieavviket amortiseres året etter. Det gis en orientering om premieavviket størrelse og regnskapsmessige behandling i årsrapporten.

Finansieringsordning for kommuner
Fylkestinget vedtok i sak 100/20 å etablere en finansieringsordning for kommuner som ønsker å gjennomføre tiltak på fylkesvegnettet. Låneramme og tilhørende bevilgning til ordningen fastsettes normalt i forbindelse med den årlige budsjettbehandlingen.

På grunn av usikkerhet knyttet til omfang og framdrift av aktuelle prosjekter er det ikke innarbeidet midler til ordningen i fylkeskommunedirektørens forslag til investeringsbudsjett. Fylkeskommunedirektøren foreslår at lånerammen for 2027 fastsettes til 100 mill. kroner. Utgifter og finansiering knyttet til konkrete avtaler med kommuner om tiltak på fylkesvegnettet vil bli innarbeidet i tertialrapportene i løpet av budsjettåret.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren legger fram et forslag til handlings- og økonomiplan og budsjett for 2027 med høy aktivitet i tjenesteproduksjon og høye investeringer. Budsjettet innebærer stramme prioriteringer, men gir samtidig rom for enkelte nye tiltak og videreføring av viktige satsinger gjennom omprioriteringer innenfor eksisterende rammer. Utover i perioden vil det høye investeringsnivået, særlig innen fylkesveg, legge økende press på tjenesteproduksjonen og driftsøkonomien gjennom økte rente- og avdragskostnader. Det foreslås derfor en videreføring av arbeidet med omstilling og effektivisering i perioden fra 2028 til 2030, for å sikre en bærekraftig økonomisk utvikling i årene som kommer.

Kristiansand, 17.11.2026

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Lise Solgaard
fylkesdirektør for virksomhetsstyring og eiendom